Lietas arhīva Nr. AA43-1273-17/20
ECLI:LV:ADAT:2017:0905.A420299116.1.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017. gada 5. septembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L. Paegļkalna,
tiesneši K. Berķis un M. Birzgalis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu izīrēta ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamā telpa, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2017. gada 10. marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ 2014. gada 18. augustā reģistrēta 1. reģistrā palīdzības saņemšanai sociālā dzīvokļa vai sociālās dzīvojamās telpas izīrēšanai, pamatojoties uz likuma "Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām" 5. panta ceturto daļu un Rīgas domes 2010. gada 15. jūnija saistošo noteikumu Nr. 80 "Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā" (turpmāk – Saistošie noteikumi Nr. 80) 66.2.7. apakšpunktu kā maznodrošināta (trūcīga) atsevišķi dzīvojoša pensijas vecumu sasniegusi persona.

[2] Pieteicēja 2016. gada 5. maijā vērsās Rīgas domes Mājokļu un vides departamentā ar lūgumu paātrināt dzīvokļa jautājuma risināšanu.

[3] Ar Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas 2016. gada 7. jūlija lēmumu Nr. 73 pieteicējai atteikts piedāvāt īrēt ārpuskārtas sociālo dzīvokli. Lēmums pamatots ar likuma "Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām" 10. panta otro daļu un Rīgas domes 2015. gada 9. jūnija saistošo noteikumu Nr. 153 "Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā" (turpmāk – Saistošie noteikumi Nr. 153) 14.5. apakšpunktu un 67. punktu.

Ar Rīgas domes 2016. gada 30. augusta lēmumu Nr. 4274 apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts. Lēmumā konstatēts, ka pieteicēja neatbilst to personu kategorijām, kuras var pretendēt uz ārpuskārtas dzīvojamās telpas izīrēšanu gadījumos, kas minēti Saistošo noteikumu Nr. 153 14.5. apakšpunktā, jo viņa nav ne 75 gadu vecumu sasniegusi persona, ne arī persona ar I grupas invaliditāti. Dzīvojamās telpas īres piedāvājums pieteicējai izsakāms 1. reģistra ietvaros reģistrācijas secībā.

[4] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu izīrēta ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamā telpa.

Pieteicēja ir pensionāre, kurai piešķirts maznodrošinātas personas statuss un noteikta II grupas invaliditāte. Ēka, kurā pieteicēja dzīvo, ir avārijas stāvoklī; pieteicējas dzīvoklī vidējā temperatūra ziemā ir no 11 līdz 12 grādiem pēc Celsija; krāsns ir tik veca, ka to vairs nav iespējams salabot; tualete atrodas kāpņu telpā, ir jādala ar kaimiņiem un ir auksta; ziemā bieži nav ūdens, jo aizsalst caurules; pa kāpņu telpā esošajām vītņveida kāpnēm pieteicējai ir grūti uzkāpt līdz viņas dzīvoklim 3. stāvā. Pieteicēja jau aptuveni 25 gadus gaida, kad viņai tiks piešķirta palīdzība sociālā dzīvokļa vai dzīvojamās telpas izīrēšanai.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017. gada 10. marta spriedumu pieteikums pilnībā noraidīts.

Spriedums motivēts ar šādiem apsvērumiem.

[5.1] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja ir maznodrošināta, pieteicējai pieder dzīvokļa īpašums /adrese/, pieteicēja ir persona ar II grupas invaliditāti un pieteicēja ir reģistrēta palīdzības saņemšanai sociālā dzīvokļa vai sociālās dzīvojamās telpas izīrēšanai 1. reģistrā.

[5.2] Jautājumu par ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanu regulē Saistošo noteikumu Nr. 153 14. punkts, kas noteic, ka Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisija var pieņemt lēmumu par ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanu.

Pieteicēja neatbilst 14.1. apakšpunkta grupai, jo pieteicēja nav persona ar sevišķiem nopelniem. Lietā nav iesniegti

pierādījumi, un arī tiesas sēdē pieteicēja nenorādīja, ka viņa būtu saņēmusi kādus apbalvojumus vai atzinības, kas saskaņā ar Saistošo noteikumu Nr. 153 2.14. apakšpunktu (noteic, ka sevišķi nopelni – sevišķs ieguldījums Latvijas valsts vai Rīgas labā, sasniegumi, par kuriem piešķirti valsts vai starptautiski apbalvojumi, saņemta valsts vai sabiedrības atzinība) būtu piešķirti par sevišķiem nopelniem.

Pieteicēja neatbilst arī Saistošo noteikumu Nr. 153 14.2.-14.4. apakšpunktā minētajām personu kategorijām (personas ar noteiktiem ienākumiem), jo pieteicēja ir dzīvokļa /adrese/, īpašniece, nevis denacionalizētās mājas īrniece, lai saskaņā ar Saistošo noteikumu Nr. 153 2.10. apakšpunktu tiktu atzīta par personu ar noteiktiem ienākumiem.

Pieteicēja neatbilst arī Saistošo noteikumu Nr. 153 14.5. apakšpunkta nosacījumiem, jo viņa nav ne persona ar I grupas invaliditāti, ne arī ir atsevišķi dzīvojoša 75 gadu vecumu sasniegusi persona. Pieteicējai piešķirta II grupas invaliditāte, un viņa vēl nav sasniegusi 75 gadu vecumu.

[5.3] Nav konstatējami arī likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 13. panta pirmās daļas 1. punktā minētie apstākļi, kas attiecas uz personām, kurām neatliekami sniedzama palīdzība. Uz tādiem nav norādījusi arī pieteicēja, t.i., ka pieteicējas īpašumā esošais dzīvoklis ir cietis terora akta, stihiskas nelaimes, avārijas vai citas katastrofas rezultātā. Savukārt 2. punkts nav attiecināms uz pieteicēju, jo pieteicēja nedzīvo denacionalizētā mājā.

[5.4] Nav apstrīdams tas, ka pieteicējai ir nopietnas veselības problēmas, ko apstiprina arī noteiktā invaliditātes grupa, kā arī tas, ka pastāv sadzīves apstākļu problēmas. Tomēr normatīvie akti noteic noteiktu kritēriju iestāšanās nepieciešamību, lai persona varētu saņemt normatīvajos aktos paredzēto labumu. Gan iestādi, gan tiesu saista normatīvajos aktos noteiktās prasības, tādēļ atkāpšanās no tām būtu patvaļīga.

Judikatūrā ir atzīts, ka tiesa atsevišķos gadījumos var nepiemērot tiesību normā paredzētās obligātās sekas, ja konstatē tādus apstākļus, kad tiesību normās noteiktajām obligātajām sekām ir jāatkāpjas samērīguma principa priekšā. Proti, netipiskos gadījumos. Netipisks ir tāds gadījums, kas izpilda visus likuma normas tiesiskā sastāva nosacījumus, taču ar to nesaraujami saistīti papildu apstākļi, kas būtiski maina šī gadījuma raksturu. Netipiskus gadījumus likumdevējs nav apzinīgi ietvēris savā likuma normā īstenotajā gribā, jo tas nav tos paredzējis. Tas līdz ar to attiecībā uz netipiskajiem gadījumiem nav izdarījis arī samērīguma apsvērumus un nav iekļāvis tos normā paredzētajās tiesiskajās sekās (*sk. Levits E. Samērīguma princips un obligātais administratīvais akts. Jurista Vārds, Nr. 13, 27.03.2007.*). Izskatāmajā lietā nav konstatējami tādi netipiski lietas apstākļi, kas ļautu tiesai, pamatojoties uz samērīguma apsvērumiem, atkāpties no normatīvajos aktos noteiktā regulējuma un uzlikt par pienākumu pašvaldībai piešķirt pieteicējai dzīvojamo telpu ārpus kārtas.

[5.5] Pieteikums ir noraidīts, tomēr, ievērojot, ka tas iesniegts par administratīvo aktu sociālās drošības jomā, uz pieteicēju nav attiecināms pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību.

Pieteicēja uzsver, ka dzīvokļa neapmierinošo sadzīves apstākļu un veselības problēmu dēļ viņai ir apgrūtinoši tajā dzīvot. Lai gan atteikums ārpuskārtas dzīvojamās telpas izīrēšanai citastarp pamatots ar apstākli, ka pieteicēja vēl nav sasniegusi 75 gadu vecumu, sociālie dzīvokļi un dzīvojamās telpas tiek piešķirtas arī jauniem cilvēkiem. Turklāt pieteicēja, cik varējusi, ir ieguldījusi Latvijas labā.

[7] Paskaidrojumos par apelācijas sūdzību Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisija to uzskata par nepamatotu. Pieteicēja apelācijas sūdzībā nav norādījusi tādus faktus vai apstākļus, kuru izvērtēšana varētu būt par pamatu labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[8] Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi apelācijas sūdzībā ietvertos argumentus kopsakarā ar pieteikumā minētajiem, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa visaptveroši pārbaudījusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un nonākusi pie pareiziem secinājumiem, kas ir pilnīgi un pietiekami. Apgabaltiesa nekonstatē tādus faktus, kuriem tiesa jau nav sniegusi savu novērtējumu. Apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai un to atkārtoti nenorāda.

[10] Likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmā daļa kā vienu no pašvaldības autonomajām funkcijām nosaka palīdzības sniegšanu iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā. Kārtību, kādā tiek sniegta palīdzība iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā, un to, kuras personas ir tiesīgas saņemt palīdzību dzīvojamo telpu jautājumu risināšanā, regulē likums "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā". Tādējādi šis likums konkrētāk noteic nosacījumus, kuriem personai jāatbilst, lai tā varētu prasīt pašvaldības palīdzību konkrētos apstākļos. Likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" mērķis ir sniegt palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā tādām personām, kurām visvairāk šāda palīdzība ir nepieciešama. Vispirms tās ir likuma 13. un 14. pantā minētās personas, kurām palīdzība piešķirama prioritārā kārtībā. Pašvaldība var noteikt arī citus gadījumus, kuriem pastāvot uz palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā var pretendēt arī citas personas, tostarp nosakot ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanu. Rīgas pilsētas pašvaldībā priekšnoteikumus tiesībām pretendēt uz ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanu noteic Saistošo noteikumu Nr. 153 14. punkts.

[11] Apgabaltiesa, pievienojoties pirmās instances tiesas motīviem, atzīst, ka pieteicēja neatbilst nevienam no tiesību normās paredzētajiem priekšnoteikumiem, lai saņemtu ārpuskārtas pašvaldības palīdzību dzīvojamās telpas izīrēšanā.

[12] Uzsverams, ka pašvaldības palīdzība principā primāri ir vērsta uz atbalstu tādām personām, kurām mājokļa jautājums ir neatliekami risināms un nav citas dzīvesvietas (tie ir denacionalizēto namu īrnieki, personas, kas izliktas no īrētās dzīvojamās telpas, bez vecāku gādības palikuši bērni u.tml.). Pieteicēja nav izslēgta no reģistra palīdzības saņemšanai sociālā dzīvokļa vai sociālās dzīvojamās telpas izīrēšanai. Vienlaikus pieteicējai pieder īpašums, kuru tā var izmantot dzīvošanai.

Tiesības pretendēt uz ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanu ir pašvaldības politiska izšķiršanās, izvērtējot tās teritorijā dzīvojošo personu loku, kurām Saistošo noteikumu Nr. 153 14. punktā minēto apstākļu dēļ būtu piešķirama palīdzība ārpus kārtas. Turklāt norādāms, ka katra 14. punkta apakšpunktā norādītie priekšnoteikumi ārpuskārtas palīdzībai ir kumulatīvi (ir jāizpildās visiem konkrētajā tiesību normā norādītajiem kritērijiem palīdzības saņemšanai). Piemēram, lai īstenotos Saistošo noteikumu Nr. 153 14.5. apakšpunkts, pieteicējai būtu jābūt gan personai ar I grupas invaliditāti, gan atsevišķi dzīvojošai, gan 75 gadu vecumu sasniegušai. Kā jau tika minēts iepriekš, kaut arī pieteicēja ir atsevišķi dzīvojoša, pieteicējai piešķirta II grupas invaliditāte, un viņa vēl nav sasniegusi 75 gadu vecumu. Analogā veidā ir noskaidrojama personas atbilstība pārējos apakšpunktos uzskaitītajiem priekšnoteikumiem.

Citiem vārdiem, likumdevējs ir apsvēris to personu loku, kuru aizsardzībai sociālā palīdzība visvairāk nepieciešama. Apgabaltiesa, pievienojoties pirmās instances tiesas motīviem, nesaskata, ka izskatāmo gadījumu raksturotu kādi netipiski apstākļi, kādēļ pieteicējai izņēmuma kārtā būtu atzīstamas tiesības pretendēt uz ārpuskārtas dzīvojamās telpas izīrēšanu.

[13] Par pieteicējas nopelniem apgabaltiesa papildus norāda, ka apgabaltiesa neapšauba pieteicējas godprātīgu darbu, veicot profesionālos pienākumus, gan, iespējams, Latvijas labā, izrādot iniciatīvu un izpalīdzot barikāžu laikā. Tomēr pieteicēja nav iesniegusi nevienu pierādījumu, kas norādītu uz to, ka pieteicēja ir saņēmusi apbalvojumu vai atzinību, kas atbilstu Saistošo noteikumu Nr. 153 2.14. apakšpunktā definētajiem sevišķajiem nopelniem, kas attiecīgi pamatotu pieteicējas tiesības uz ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanu.

[14] Arī arguments, ka pieteicējai piederošais dzīvoklis ir neapmierinošā stāvoklī, pats par sevi nav pietiekams, lai atzītu, ka pieteicēja kvalificējas ārpuskārtas pašvaldības palīdzībai dzīvokļa jautājumu risināšanā. Pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka pieteicējas dzīvoklis ir cietis terora akta, stihiskas nelaimes, avārijas vai citas katastrofas rezultātā.

[15] Pieteicēja ar tiesnešu lēmumiem tikusi atbrīvota no valsts nodevas samaksas par pieteikuma un apelācijas sūdzības iesniegšanu tiesā, kas vispārīgi būtu pamats uzlikt pieteicējai pienākumu atmaksāt valstij valsts nodevu. Tomēr, tā kā pieteikums iesniegts sociālās drošības jomā, šis pienākums uz pieteicēju nav attiecināms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta piekto daļu, 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu izīrēta ārpuskārtas pašvaldības dzīvojamā telpa.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma pieņemšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente L. Paegļkalna

Tiesnesis K. Berķis

Tiesnesis M. Birzgalis